

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความเป็นตัวตนโดยผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นในเขตเมืองจังหวัดเชียงราย รวมถึงรูปแบบและวิธีการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของวัยรุ่นที่ชอบเล่นอินเทอร์เน็ต โดยผ่านโปรแกรมการสนทนาพูดคุย หรือที่กลุ่มวัยรุ่นนิยมเรียกกันว่า "การแชท" ผู้วิจัยจึงต้องทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ทางสังคมของวัยรุ่นที่เกิดขึ้นในสังคมเมือง รวมทั้งบริบทต่าง ๆ โดยการศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และยังศึกษาข้อเท็จจริง โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากวัยรุ่นแต่ละคนในแต่ละด้านอย่างละเอียดและครอบคลุม โดยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาข้อมูลภาคสนาม
3. วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การบันทึกข้อมูล
5. การตรวจสอบข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ บทความ บทวิเคราะห์ วิจัย สารคดี แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมวัยรุ่นและสื่ออินเทอร์เน็ต รวมถึงปรึกษาอาจารย์ในสาขาวิชา ผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการทำงานกับวัยรุ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบที่ทำการศึกษาในงานวิจัยต่อไป

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารของสถิติสำคัญจังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับเขตพื้นที่ในเขตเมืองจังหวัดเชียงราย ข้อมูลที่เป็นแผนที่จังหวัดเชียงรายจากตำราของท่องเที่ยวเชียงราย ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของวัยรุ่นในปัจจุบันจากสื่อโทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ รายวัน รายสัปดาห์ รวมทั้งเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาในเรื่องสถานการณ์ของวัยรุ่นไทยในปัจจุบันพบว่า สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การเกิดปัญหาในหมู่วัยรุ่นเพราะว่าในสังคมทุกวันนี้เป็นสังคมทุนนิยม อุปโภคบริโภคนิยม

วิวัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นสิ่งที่คอยกระตุ้นให้วัยรุ่น ต้องเป็น ต้องมี ต้องทำให้สิ่งที่วัยรุ่นไม่จำเป็นต้องเป็น ซึ่งตรงนี้เป็นจุดสำคัญส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้ใหญ่กับวัยรุ่นขยายกว้างมากขึ้น จนก่อความขัดแย้งในด้านความเข้าใจ และค่านิยมทางสังคมต่าง ๆ มีผลกระทบต่อโครงสร้างของครอบครัวและชุมชนของสังคมไทย ปัญหาวัยรุ่นจึงควรถูกหยิบยกขึ้นมาศึกษาทำความเข้าใจ ไม่ใช่เพียงแค่ทำความเข้าใจกับพฤติกรรมและวิถีชีวิตของวัยรุ่นเท่านั้น แต่เพื่อให้สามารถนำไปปรับแนวคิดและวิธีปฏิบัติตนของผู้ใหญ่ในสังคมไทย ให้สามารถร่วมชีวิตกับวัยรุ่นได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

สารคดีที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น เด็กพันธุ์ใหม่วัยเอ็กซ์ซิวิตวัยรุ่นไทยยุคปี 2000 ได้กล่าวถึงวัยรุ่นในด้าน เซ็กซ์ ยาเสพติด แหล่งบันเทิง ค่านิยมเกี่ยวกับความหรูหราฟุ้งเฟ้อวัตถุนิยมของและโลกไซเบอร์สเปซเพื่อนใหม่ของเด็กปี 2000 ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการแสดงออกถึงพฤติกรรมของวัยรุ่นในด้านต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นทุกวันนี้ เนื่องจากสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เป็นแบบอย่างและเป็นตัวกระตุ้นที่ไม่เหมาะสมกับวัยรุ่นมีมากขึ้น วัยรุ่นที่แสดงออกถึงความชอบของตนเองในด้านต่าง ๆ อาจจะมีปัญหาในการพัฒนาบุคลิกภาพ และต้องการแสวงหาการดำเนินชีวิตที่ทำให้ตนเองมีความสุข เนื่องจากไม่สามารถมีความสุขจากการเรียนหนังสือหรือรับผิดชอบในหน้าที่ของตนได้ จึงต้องหาความสุขจากสิ่งชั้ดต่อสายตาพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น ซึ่งสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมาจากหลาย ๆ สาเหตุ เช่น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน สังคม สื่อมวลชน และขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ กลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นจะมีอิทธิพลมากในการที่จะทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการอยู่กับเพื่อนหรือบุคคลที่มีวัยที่ใกล้เคียงกันมากกว่าอยู่กับบุคคลในวัยอื่น ๆ และเป็นคนในวัยเดียวกันย่อมมีอะไรหรือทำอะไรที่เหมือนหรือคล้ายกัน เช่น เรียนอยู่ชั้นเดียวกัน ชอบทำกิจกรรมเหมือนกัน ฯลฯ เพื่อนจึงเป็นบุคคลที่เป็นต้นแบบในการแสดงออกถึงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของวัยรุ่น เช่น การแต่งกาย การเที่ยวเตร่ ค่านิยมในการใช้อุปกรณ์การสื่อสาร การคบเพื่อนต่างเพศ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน การใช้สารเสพติด ตลอดจนจนถึงเรื่องการเล่นอินเทอร์เน็ตหรือการทำกิจกรรมอย่างอื่น ๆ ทั้งที่สร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์ต่อตัววัยรุ่นเอง

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของวัยรุ่น พบว่าวัยรุ่นจะมีพื้นที่การแสดงความเป็นตัวตนหลายพื้นที่ เช่น แหล่งบันเทิง ศูนย์การค้า ดิสโก้เธค ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ลานโยนโบว์ลิ่ง ลานไอซ์สเก็ตน้ำแข็ง เป็นต้น

ในสถานที่ต่าง ๆ ดังกล่าว วัยรุ่นมักมีการแต่งกายที่น่านิยม เช่น สวมเสื้อสายเดี่ยว เกาะอก กางเกงรัดรูป การทำสีผม การสักตามร่างกาย การเจาะสะดือ เป็นต้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อดึงดูดความสนใจของเพศตรงข้าม เพราะธรรมชาติของวัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางบุคลิกภาพอยู่ในขั้นวุฒิภาวะทางเพศ ซึ่งเป็นวัยที่สรีระเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะระบบที่เกี่ยวข้องกับเพศ การเปลี่ยนแปลงทางสรีระมีผลทำให้เด็กวัยรุ่นแสดงพฤติกรรมทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น สนใจเพศตรงข้าม ต้องการมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม ฯลฯ ซึ่งพื้นที่วัยรุ่นไปชุมนุมจะเป็นช่องทางให้วัยรุ่นสามารถเลือกแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของตนเองตามความชอบและความถนัดของตน ยังมีอีกช่องทางหนึ่งที่วัยรุ่นนิยมไปใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน คือ พื้นที่บนจอคอมพิวเตอร์โดยผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นที่นิยมในหมู่วัยรุ่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของวัยรุ่น รวมถึงรูปแบบและวิธีการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของวัยรุ่นโดยผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

2. การศึกษาข้อมูลในภาคสนาม

การศึกษาเรื่องการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนโดยผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นในเขตเมืองเชียงราย ผู้วิจัยได้จำแนกแหล่งข้อมูลออกเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล เก็บข้อมูลจากบุคคลดังต่อไปนี้

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่นที่ชอบเข้ามาเล่นอินเทอร์เน็ตตามร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ และเข้ามาแสดงออกถึงความเป็นตัวตนโดยผ่านโปรแกรมสนทนาพูดคุย มีอายุระหว่าง 13 – 21 ปี ซึ่งประกอบไปด้วยวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเชียงราย กำลังเรียนหนังสืออยู่ตามสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ที่เต็มใจให้ข้อมูล

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง ได้แก่ เจ้าของสถานบริการอินเทอร์เน็ตและพนักงานในสถานบริการอินเทอร์เน็ต เช่น เด็กเฝ้าร้านอินเทอร์เน็ตที่ทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยและคอยเช็คเวลาในขณะที่ลูกค้าเข้ามาใช้บริการเล่นอินเทอร์เน็ต และเป็นผู้ให้คำปรึกษาเวลาลูกค้าเข้าใช้อินเทอร์เน็ตแล้วเกิดปัญหาในขณะที่เล่นหรือสอนให้เล่นโปรแกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตรวมทั้งวัยรุ่นที่เคยชอบเล่นอินเทอร์เน็ตโดยผ่านโปรแกรมสนทนาพูดคุยและได้หยุดพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตโดยผ่านโปรแกรมสนทนาพูดคุยไปแล้ว

2. แหล่งข้อมูลที่เป็นสถานที่

การศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นสถานที่ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

2.1 สถานที่ที่เป็นแหล่งข้อมูล ได้แก่ สถานบริการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ซึ่งผู้วิจัยเลือกโดยการเข้าไปนั่งเล่นอินเทอร์เน็ตตามร้าน และใช้โปรแกรมสนทนาพูดคุยเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ คือ วัยรุ่นที่เข้าไปใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทภายในร้านอินเทอร์เน็ต รวมทั้งสังเกตการเล่นอินเทอร์เน็ตของกลุ่มเป้าหมายในสถานที่ดังกล่าว

2.2 การสร้างความสัมพันธ์กับเจ้าของร้านและเด็กเฝ้าร้านอินเทอร์เน็ต เพื่อสู่แสวงหากลุ่มเป้าหมาย เพราะเจ้าของร้านและเด็กเฝ้าร้านจะรู้จักและคุ้นเคยกับเด็กที่เข้ามาใช้บริการอินเทอร์เน็ตภายในร้านของตนเองเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจะใช้วิธีเข้าไปนั่งเล่นอินเทอร์เน็ตบ่อย ๆ ทำตัวสนิทสนมกับเจ้าของร้าน เด็กเฝ้าร้านอย่างรวดเร็ว และสอบถามจำนวนเด็กวัยรุ่นที่ชอบเข้ามาเล่นอินเทอร์เน็ตที่ร้านอยู่เป็นประจำ และขอให้เจ้าของร้านและเด็กเฝ้าร้านแนะนำให้ผู้วิจัยรู้จักกับกลุ่มเป้าหมายที่ชอบเข้ามาใช้บริการอินเทอร์เน็ตเป็นประจำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความสัมพันธ์และคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

2.3 การเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว หลังจากที่ได้เข้าไปสังเกตการณ์และสอบถามจากเจ้าของร้านและเด็กเฝ้าร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ พบว่าร้านบริการอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งที่ใช้พบปะของกลุ่มวัยรุ่นที่เล่นอินเทอร์เน็ตด้วยกัน และเป็นสถานที่ที่วัยรุ่นที่ชอบเล่นอินเทอร์เน็ตมักจะเข้ามาสนทนาพูดคุยหรือการแชทได้อย่างอิสระโดยไม่มีใครมาคอยควบคุมพฤติกรรมในขณะที่เล่นอินเทอร์เน็ต

2.4 การค้นหาแหล่งข้อมูลที่เป็นเด็กวัยรุ่นที่เข้ามาเล่นอินเทอร์เน็ตตามร้านอินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามและสัมภาษณ์ การไปพบปะวัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายจะเลือกสถานที่ที่กลุ่มเป้าหมายสะดวกในการเดินทาง เช่น ตามร้านอินเทอร์เน็ตที่กลุ่มเป้าหมายชอบมาเล่นเป็นประจำ หรือว่าเป็นที่บ้าน หอพัก ของกลุ่มเป้าหมาย

3. แหล่งข้อมูลภายในอินเทอร์เน็ต

ผู้วิจัยได้ใช้อินเทอร์เน็ต ในการหากกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ โดยใช้โปรแกรมสนทนาพูดคุยที่กลุ่มวัยรุ่นนิยม เพื่อใช้เป็นช่องทางในการหากกลุ่มเป้าหมายโดยตรงและสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มวัยรุ่นที่เข้ามาพูดคุยกับผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอโดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการผ่านทางอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับการที่กลุ่มวัยรุ่นเข้ามาพูดคุยกันภายใน

ห้องสนทนาจากสื่ออินเทอร์เน็ต และบันทึกข้อมูลที่กลุ่มวัยรุ่นใช้พูดคุยสนทนากันภายในห้องสนทนาจากสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลที่ได้ภายในอินเทอร์เน็ตมาประกอบในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลได้อีกวิธีหนึ่ง

3. วิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยได้แบ่งระยะของการเก็บข้อมูลสนามออกเป็น 4 ระยะดังนี้

1. การสำรวจสถานบริการร้านอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าไปนั่งเล่นอินเทอร์เน็ตใกล้กับสถาบันการศึกษา และสร้างความสัมพันธ์กับเจ้าของร้าน เด็กเฝ้าร้านอินเทอร์เน็ตในเขตเมืองเชียงราย แล้วเลือกร้านอินเทอร์เน็ตที่วัยรุ่นนิยมเข้าไปใช้บริการ คือ ร้านที่ใกล้กับสถาบันการศึกษาเพื่อทำการศึกษา ระยะนี้ผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 2 เดือน

2. การสร้างความสัมพันธ์ในระยะนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเข้าไปให้บริการเล่นอินเทอร์เน็ตตามร้านที่ให้บริการที่ใกล้กับสถาบันการศึกษาของวัยรุ่น เพื่อทำความรู้จักกับเจ้าของร้านและเด็กเฝ้าร้านอินเทอร์เน็ต รวมทั้งพฤติกรรมต่าง ๆ ของวัยรุ่นภายในร้านอินเทอร์เน็ต การสังเกตบริบทภายในร้านอินเทอร์เน็ต และการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายในร้านอินเทอร์เน็ต โดยการขอเบอร์อีเมล เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรือถามที่อยู่สถาบันที่เรียน ฯลฯ ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์หรือเบอร์อีเมลซึ่งกันและกันเพื่อติดต่อกลับไปหาเขาในครั้งต่อไป ระยะนี้ผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 2 เดือน เพราะการสร้างความสัมพันธ์ภายในร้านอินเทอร์เน็ตอาศัยช่วงเวลาหลังเลิกเรียนและวันเสาร์วันอาทิตย์มากกว่าช่วงเวลาอื่น

3. การติดตามกลุ่มเป้าหมาย หลังจากที่ได้ที่อยู่หรือเบอร์โทรศัพท์ของกลุ่มเป้าหมายแล้วผู้วิจัยได้ใช้วิธีการโทรศัพท์ติดต่อไปหาหลังจากที่พบกันครั้งแรกทันทีและฝากข้อความไปยังโทรศัพท์ติดตามตัว หรือเพจเจอร์ รวมทั้งการไปหาตามสถานที่พักเพื่อไม่ให้กลุ่มเป้าหมายลืม โดยผู้วิจัยจะรีบติดต่อกลับไปในวันถัดไปนั่นเอง และมีการนัดหมายเจอกันตามร้านอินเทอร์เน็ต ในโอกาสต่อไป หรือนัดหมายกันไปทานไอศกรีมทานข้าว และผู้วิจัยมักจะพูดคุยแบบเป็นกันเองกับกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยมักบอกกับกลุ่มเป้าหมายเสมอว่ามีปัญหาอะไรสามารถปรึกษาหรือโทรศัพท์มาพูดคุยกับตัวผู้วิจัยได้ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้มากขึ้น

ระยะนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธี Snowball Technique ซึ่งเป็นวิธีการเข้าถึงข้อมูลอย่างเป็นกระบวนการ โดยเริ่มจากผู้ให้ข้อมูลหลักคนหนึ่งก่อน และให้ผู้ให้ข้อมูลหลักดังกล่าวแนะนำ

ผู้วิจัยได้รู้จักกับผู้ให้ข้อมูลหลักคนต่อ ๆ ไป ซึ่งมีทั้งวัยรุ่นที่เล่นอินเทอร์เน็ตด้วยกัน เจ้าของร้าน และพนักงานเฝ้าร้านอินเทอร์เน็ตได้แนะนำเด็กวัยรุ่นที่ชอบเล่นอินเทอร์เน็ตประจำได้มารู้จักกับตัวผู้วิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลายาวนานกว่าระยะอื่น ๆ เพราะต้องติดตามกลุ่มเป้าหมาย จึงต้องใช้เวลานานประมาณ 3 เดือน

4. การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเป็นกรณีศึกษา หลังจากผู้วิจัยได้ทำความรู้จักและคุ้นเคยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแล้ว ผู้วิจัยได้คัดเลือกบุคคลที่มีพฤติกรรมที่ชอบเล่นอินเทอร์เน็ตโดยผ่านโปรแกรมสนทนาพูดคุยและเล่นมาเป็นเวลานานและยังชอบเล่นอินเทอร์เน็ตอยู่เพื่อการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกถึง ประวัติส่วนตัว เรื่องที่ชอบพูดคุยกัน รูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนโดยผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต รวมถึงภาษา สัญลักษณ์ที่นิยมใช้กันเป็นประจำในกลุ่มวัยรุ่นที่ชอบเล่นอินเทอร์เน็ต จำนวนทั้งหมด 10 คน แยกเป็นวัยรุ่นหญิง 5 คน วัยรุ่นชาย 5 คน เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และเขียนเป็นรายงานต่อไป

ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลหลักโดยการเข้าไปใช้บริการในร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ที่ใกล้กับสถาบันการศึกษา ในเขตอำเภอเมืองเชียงรายก่อน โดยการเข้าไปนั่งเล่นอินเทอร์เน็ตโดยผ่านโปรแกรมสนทนาพูดคุย หรือการแชท และใช้โปรแกรมที่วัยรุ่นนิยมใช้กัน คือโปรแกรมเฟิร์ชในการทำการสนทนาพูดคุยกับกลุ่มวัยรุ่นที่เข้าไปหาเพื่อนคุยกันทางอินเทอร์เน็ต

การเก็บรวบรวมข้อมูลใน 3 เดือนแรก ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์ภายในร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ที่มีกลุ่มวัยรุ่นเข้ามาใช้บริการเล่นอินเทอร์เน็ตกันมาก เพื่อดูลักษณะของกลุ่มวัยรุ่น พฤติกรรมการเล่นอินเทอร์เน็ตระหว่างสถานที่ ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นที่เข้าไปร้านอินเทอร์เน็ตและความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของร้านและเด็กเฝ้าร้านอินเทอร์เน็ต ส่วนการเข้าถึงข้อมูลกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่นชาย ผู้วิจัยได้ข้อมูลผ่านเด็กเฝ้าร้านที่เป็นวัยรุ่นชายที่ผู้วิจัยได้ทำความรู้จักมาก่อนเป็นอย่างดี และช่วยให้เด็กเฝ้าร้านที่เป็นวัยรุ่นชายแนะนำให้รู้จักกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่นชายที่ชอบเข้ามาเล่นอินเทอร์เน็ต โดยผ่านโปรแกรมสนทนาพูดคุย

ในช่วงแรกของการเก็บข้อมูลคือการเข้าไปในร้านอินเทอร์เน็ตในเวลาระหว่าง 10.00 – 11.00 น. กลับพบปัญหาที่ไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ทั้งหมดเพราะกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่ค่อยมาเล่นอินเทอร์เน็ตกันในเวลาช่วงนี้ เพราะจะไปเรียนหนังสือกัน ถ้าจะมาช่วงเวลานี้ต้องมาในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ผู้วิจัยจึงปรับเปลี่ยนเวลาในการเข้าไปใน

ร้านอินเทอร์เน็ตเป็นเวลาระหว่าง 16.00 – 20.00 น. ซึ่งจะเป็นช่วงเวลาของเด็กวัยรุ่นกำลังเลิกเรียนหนังสือและจะเข้ามาใช้บริการกันมากในช่วงเวลานี้

ในการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มวัยรุ่นที่เข้ามาเล่นอินเทอร์เน็ตตามร้าน ผู้วิจัยได้ใช้หลายวิธี เช่น การให้เจ้าของร้านและเด็กเฝ้าร้านแนะนำให้รู้จักตัวผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาปริญญาโท และมาทำงานวิจัยซึ่งวิธีจะใช้ได้ผลมาก เพราะตัวผู้วิจัยจะบอกว่าตัวผู้วิจัยศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเรียนปริญญาโทอยู่ กำลังศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่นที่เข้ามาเล่นอินเทอร์เน็ต ซึ่งวัยรุ่นจะให้ความสนใจเป็นอย่างมาก และจะถามถึงมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพราะวัยรุ่นส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่มัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งกำลังจะเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัย วัยรุ่นจึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เสนอตัวที่จะเป็นแหล่งข้อมูลที่จะให้ตัวผู้วิจัยทำการศึกษาศึกษาโดยไม่มีการปิดบังข้อมูลที่แท้จริง ผู้วิจัยใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์โดยการเข้าไปนั่งเล่นอินเทอร์เน็ตตามร้าน และทำการถามถึงการใช้โปรแกรมที่วัยรุ่นใช้กันโดยเป็นวัยรุ่นที่นั่งใกล้ ๆ กับตัวผู้วิจัย และจะทำตัวสนิทกับวัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายอย่างรวดเร็ว ซึ่งผู้วิจัยจะไปนั่งเล่นทุก ๆ วันก็จะเจอวัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายเข้ามานั่งเล่นเหมือนกันก็จะมีบททักทายกันเข้าไปพูดคุยว่าผู้วิจัยต้องการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการเล่นอินเทอร์เน็ต จากกลุ่มเป้าหมายที่เต็มใจให้ข้อมูล และแลกเปลี่ยนความเห็นกัน วิธีการดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้เตรียมหัวข้อคำถามไว้ในใจก่อนแล้ว ระหว่างการพูดคุยกันในเรื่องทั่ว ๆ ไป หากสบโอกาส ผู้วิจัยก็จะพูดถึงประเด็นในหัวข้อคำถามที่ต้องการ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายแสดงความคิดเห็นหรือเล่าประสบการณ์ให้ฟัง

หลังจากการสร้างความสัมพันธ์ภายในร้านอินเทอร์เน็ตแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายโดยการใช้โทรศัพท์โทรไปที่บ้าน ที่หอพักหรือใช้วิธีการส่งเพจเจอร์และส่งอีเมลล์ หรือนัดกันคุยกันผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อพูดคุยกันถึงเรื่องทั่ว ๆ ไปก่อนและนัดหมายการเจอกันผ่านทางอินเทอร์เน็ตและร้านอินเทอร์เน็ตครั้งต่อ ๆ ไป ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้สึกที่ผู้วิจัยเป็นคนที่ชอบแะทคนหนึ่ง ซึ่งได้รับผลตอบกลับมาด้วยดี เพราะว่าวัยรุ่นให้ความสนใจในตัวผู้วิจัย เพราะผู้วิจัยจะบอกสถานภาพที่แท้จริงอยู่เสมอ วัยรุ่นให้ความสนใจมากขึ้นและให้ความร่วมมือดีมาก โดยบอกว่าดีใจที่มีคนมาสนใจในเรื่องที่เราพูดคุยกัน โดยผู้วิจัยมองว่าไม่เป็นเรื่องไรสาระ การเก็บข้อมูลจะใช้สถานที่นัดพบแล้วแต่โอกาสและความสะดวกของกลุ่มเป้าหมาย เช่น บ้าน หอพัก ร้านให้บริการอินเทอร์เน็ต ร้านไอศกรีม หรือตามสถานที่พักผ่อนต่าง ๆ การนัดพบกลุ่มเป้าหมายบางครั้งใช้จุดนัดหมายเป็นที่พบกัน บางครั้งผู้วิจัยไปรับถึงที่อยู่อาศัยแล้วไปพูดคุยกันตามสถานที่พักผ่อนต่าง ๆ

เนื่องจากการพูดคุยกับวัยรุ่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวตนของวัยรุ่นที่แสดงออกทางอินเทอร์เน็ต และเรื่องส่วนมากจะพูดคุยกันในเรื่องแฟน เรื่องความรัก เรื่องการเที่ยวกลางคืน เรื่องเพศสัมพันธ์ เรื่องเซ็กซ์ เป็นเรื่องที่ไม่เปิดเผย จึงจำเป็นต้องอาศัยจังหวะ โอกาส และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมการใช้บรรยากาศที่เป็นสถานที่พักผ่อนและไม่เปิดเผยจนเกินไป ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลค่อนข้างละเอียด

การเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้ใช้วิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 การสังเกต ได้แบ่งวิธีการสังเกตออกเป็น 2 วิธี คือ

3.1.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เข้าไปเล่นอินเทอร์เน็ตตามร้านที่ให้บริการหลายแห่งกับกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้ใช้โอกาสนี้เก็บข้อมูล สังเกตพฤติกรรมการเล่นอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการเข้าไปใช้บริการอินเทอร์เน็ต เช่น การใช้โปรแกรมในการสนทนาพูดคุย การใช้ภาษา สัญลักษณ์ คำย่อ รวมถึงเนื้อหาที่วัยรุ่นใช้ในการสนทนาพูดคุย

3.1.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าไปเที่ยวตามร้านอินเทอร์เน็ตในฐานะเป็นเพื่อนเจ้าของร้านและเพื่อนเด็กเฝ้าร้าน และได้พูดคุยกับเจ้าของร้าน และเด็กเฝ้าร้านในเรื่องที่เกี่ยวกับกลุ่มเด็กที่เข้ามาใช้บริการเล่นอินเทอร์เน็ต

ในการสังเกตดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ เช่น ลักษณะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่น รูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ต วิธีการสื่อสารโดยการใช้ภาษาสัญลักษณ์อย่างไร เป็นต้น

3.2 การทำการเก็บข้อมูลตามร้านอินเทอร์เน็ต

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลตามร้านอินเทอร์เน็ตที่ตั้งใกล้กับสถาบันการศึกษา เช่น สถาบันอุดมศึกษา โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อทำการเก็บข้อมูลภายในเครื่องคอมพิวเตอร์และทำการบันทึกข้อมูลลงแผ่นดิสก์เกตส์ เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่น ซึ่งเป็นการพูดคุยกันจริง ๆ โดยที่วัยรุ่นไม่ทราบว่าผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลโดยผ่านโปรแกรมสนทนาพูดคุยผ่านทางอินเทอร์เน็ต ข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลที่วัยรุ่นใช้พูดคุยกันจริง ๆ ในทุก ๆ เรื่อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต่อไป

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลตามร้านอินเทอร์เน็ตได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำหรับบันทึกข้อมูลในการสนทนาพูดคุยกันผ่านทางอินเทอร์เน็ต แผ่นบันทึกข้อมูล

และข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานี้ ผู้วิจัยถือเป็นความลับและไม่มีการระบุชื่อของกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่เข้าไปสนทนาพูดคุยผ่านอินเทอร์เน็ต

วิธีการเก็บข้อมูลที่ได้จากเครื่องคอมพิวเตอร์นั้น ผู้วิจัยได้เรียบเรียงคำสนทนาโดยใช้ภาษาของวัยรุ่นที่นิยมใช้ไว้ก่อนในการสนทนาพูดคุยกันผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น

“หวัดดี”

“ชื่อไร”

“อายุเท่าไร”

“เรียนไหนอะ”

“มีแฟนยังอะ”

3.3 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยกำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ที่ต้องการไว้ล่วงหน้าก่อน จากนั้นจึงหาโอกาสซักถามขณะที่กลุ่มเป้าหมายพร้อมที่จะเปิดเผย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกต้องใช้เวลาหลายครั้งจึงจะครอบคลุมทุกประเด็นของคำถาม ประเด็นที่สัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เช่น

“คิดอย่างไรกับการเข้ามาพูดคุยกันทางอินเทอร์เน็ต เพราะอะไรถึงทำเช่นนั้น”

“คิดว่าสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นเข้ามาพูดคุยกันผ่านทางอินเทอร์เน็ตมีอะไรบ้าง เพราะอะไรถึงคิดเช่นนั้น”

ฯลฯ

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นแบบไม่เป็นทางการ และมีการบันทึกเสียงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้วิจัยได้แยกทำการสัมภาษณ์วัยรุ่นหญิง 5 คน และวัยรุ่นชาย 5 คน โดยเริ่มทำการสัมภาษณ์กลุ่มวัยรุ่นหญิงก่อน แล้วจึงสัมภาษณ์กลุ่มวัยรุ่นชายภายหลัง

จากการสัมภาษณ์ทำให้เกิดการเรียนรู้ในภาษา สัญลักษณ์ และเรื่องที่กลุ่มวัยรุ่นใช้พูดคุยกันผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยโปรแกรมเพิร์ซ จะมีภาษาที่ใช้กันเฉพาะกลุ่มของวัยรุ่นที่เล่นอินเทอร์เน็ต เช่น คำว่า “อิอิอิ” “555” (หมายถึงการหัวเราะในขณะที่คุยกันผ่านทางอินเทอร์เน็ต)

คร่ำบบบบ = (หมายถึง ครับ)

ก้อ = (หมายถึง ก็)

ม่ายซ่าย = (หมายถึง ไม่ใช่)

อาราย = (หมายถึง อะไร)

มะเบีงรัย = (หมายถึง ไม่เป็นไร)

สวาทดี = (หมายถึง สวัสดี)

ใช่แล้น = (หมายถึง ใช่แล้ว)

หุหุ , อีอิ = (หมายถึง การหัวเราะ)

:-) (หมายถึง ยิ้มแบบปกติ)

;-) (หมายถึง ยิ้มแบบขยิบตา)

:- (หมายถึง ไม่ชอบ ผิดหวัง)

♥ (หมายถึง การให้หัวใจคนที่ตนเองกำลังสนใจ)

@)-> ____.@>+-+ (หมายถึง การส่งดอกกุหลาบ)

ในการสัมภาษณ์วัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายผู้วิจัยต้องแสดงออกถึงความเข้าใจและจริงใจ และชอบที่จะพูดคุยกันในเรื่องที่วัยรุ่นคุยกันทางอินเทอร์เน็ตได้ทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่อง ภาษาที่ใช้ เรื่องที่คุยกันทางอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยพบว่าในกลุ่มวัยรุ่นช่วงอายุนี้นี้ต้องการคนที่ เข้าใจและสามารถรับฟังความคิดเห็นของเขาได้ทุกเรื่อง และมีการยอมรับในพฤติกรรมของ วัยรุ่น การเข้าไปพูดคุยกันผ่านทางอินเทอร์เน็ตอย่างสม่ำเสมอ การส่งอีเมลและการโทรศัพท์ หากันบ่อย ๆ หรือการไปเที่ยวหากกลุ่มเป้าหมายตามที่พักอาศัย และพาไปทานข้าวหรือ ทานไอศกรีมเป็นการแสดงออกถึงความเข้าใจและจริงใจต่อวัยรุ่น ทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด และลึก บางครั้งกลุ่มเป้าหมายใช้วิธีการส่งอีเมล และโทรศัพท์ติดตามตัวของผู้วิจัย มีบางราย ที่เล่าถึงปัญหาส่วนตัวให้ฟังอย่างต่อเนื่อง มักโทรศัพท์เข้ามาหาผู้วิจัยที่บ้านและพูดคุยกับ ผู้วิจัยทางอินเทอร์เน็ตโดยผ่านโปรแกรมเฟิร์ช พูดคุยกับผู้วิจัยอย่างเปิดเผย เช่น ปรีक्षाใน เรื่องความรัก ปัญหาทางบ้าน หรือว่าโดนอาจารย์ฝ่ายปกครองยึดสร้อยคอทองคำ โดยขอให้ ผู้วิจัยไปเป็นตัวแทนผู้ปกครอง พูดคุยกับอาจารย์เพื่อนำสร้อยคอทองคำคืน เพราะว่าวัยรุ่นจะ ไม่กล้าให้ผู้ปกครองรู้ว่าโดนอาจารย์ยึดของ กลัวพ่อแม่ลงโทษหรือว่ากล่าว ซึ่งผู้วิจัยก็ได้ ทำตามที่ได้ขอร้องเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ และให้เด็กเห็นว่าเป็นการให้ความจริงใจ ต่อกัน เพื่อเด็กมีข้อมูลอะไรสามารถที่จะเปิดเผยให้ผู้วิจัยทราบได้และเป็นประโยชน์ในการ ศึกษาข้อมูลของตัวผู้วิจัยเอง

4. การบันทึกข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยตัวเองตลอดระยะเวลาการศึกษาทำการวิจัย โดยการเข้าไปเก็บข้อมูลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง บันทึกข้อมูลประจำวันลงในสมุดคู่มือประจำตัว หลังจากนั้นก็นำข้อมูลดังกล่าวมาเขียนลงในบันทึกสนามอีกครั้ง โดยใช้เวลาในการบันทึกสนามครั้งละ 1 – 2 ชั่วโมง

นอกจากนี้ใช้เครื่องมืออื่น ๆ ในการช่วยบันทึกข้อมูล เช่น เทปบันทึกเสียง ซึ่งภายหลังจากบันทึกข้อมูลได้แล้วผู้วิจัยได้นำมาถอดเทปเพื่อบันทึกรายละเอียดข้อมูลมาเป็นลายลักษณ์อักษร โดยใช้เวลาประมาณ 3 - 4 ชั่วโมง ต่อการถอดเทป 1 ม้วน แผ่นดิสก์เกตส์ เพื่อให้บันทึกข้อมูลภายในเครื่องคอมพิวเตอร์ตามร้านอินเทอร์เน็ตที่เด็กเข้าไปสนทนาพูดคุยกันผ่านโปรแกรมเฟิร์ช ซึ่งวิธีการใช้เครื่องมือดังกล่าวขึ้นอยู่กับความสนิทสนมและคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยและเจ้าของร้านและพนักงานเฝ้าร้านอินเทอร์เน็ต การบันทึกข้อมูลดังกล่าวทำให้ได้บทวนประเด็นการเก็บข้อมูล และมีการวางแผนเก็บข้อมูลในครั้งต่อไปด้วย

5. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามหรือการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการทุกครั้ง การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกันในด้าน เวลา สถานที่ และบุคคล หลังจากนั้นจึงตรวจสอบดูความครบถ้วนและคุณภาพของข้อมูลว่ามีเพียงพอที่จะตอบคำถามตามวัตถุประสงค์หรือไม่ แล้วจึงทำการวิเคราะห์และหาข้อสรุป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากข้อมูลดิบที่เก็บรวบรวมมา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตลอดเวลาที่เก็บข้อมูลทั้งในสนามและหลังจากออกสนามแล้ว

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ในเบื้องต้นมาแล้วโดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลก่อน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และตีความตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีของการวิจัย นำเสนอผลการวิจัยในลักษณะของการพรรณนาความ